

Yksityisen kopioinnin hyvitys on lakisääteinen korvaus, jonka uudistaminen on kesken

Hallitus on budjettiriihessään päättänyt leikata opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta maksettavaa yksityisen kopioinnin hyvitystä 50 %, kaikkiaan 5,5 miljoonaa euroa. Päätös on paitsi perusteeton ja vahingollinen koko luovalle alalle, myös EU-oikeuden kannalta ongelmallinen.

Mikä on yksityisen kopioinnin hyvitys?

Yksityisen kopioinnin hyvitys (entinen hyvitysmaksu) perustuu EU:n tekijänoikeutta koskevaan tietoyhteiskuntadirektiiviin (2001/29/EY). Se on lakisääteinen korvaus siitä, että kansalaiset saavat kopioida esimerkiksi toisten biisejä, elokuvia ja tv-sarjoja omaan yksityiseen käyttöönsä.

Tänä päivänä kopiointi tarkoittaa käytännössä, että sisältö ladataan esimerkiksi kännykälle tai tietokoneelle. Suomessa hyvitys maksetaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta, ja sen taso on vuosittain ollut 11 miljoonaa euroa.

Minkä tasoista hyvitystä tulee maksaa?

Jäsenmaa ei saa vapaasti päättää hyvityksen tasosta, vaan sen pitää olla direktiivin mukaan ”sopiva”. Myös Suomen tekijänoikeuslain mukaan hyvityksen tulee olla määrältään sellainen, että sitä voidaan pitää **kohtuullisena** hyvityksenä teosten kappaleiden valmistamisesta yksityiseen käyttöön. (Tekijänoikeuslaki §26).

Hyvityksen taso asetettiin Suomessa 11 miljoonaan euroon vuonna 2015. Tuolloin summa oli neuvotteluiden kautta saavutettu kompromissi, eikä se perustunut arvioon yksityisen kopioinnin aiheuttamasta haitasta. **Hyvityksen tasoa ei ole vuoden 2015 jälkeen kertaakaan nostettu.** Siten korvauksen reaalin taso on romahtanut vuosien varrella.

Hyvityksen taso vahvistetaan vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriön teettämän tutkimuksen nojalla. Tutkimuksen mukaan vuonna 2023 kopioitiin **210 miljoonaa musiikki- ja av-tiedostoa**. Tämä on vain 1,4 % edellisvuotta vähemmän. On selvää, että vaikka kopioinnin määrä on laskenut, se ei ole muuttunut siinä määrin, että äkkinäiselle 50 % leikkaukselle löytyisi perusteita.

Kopioinnin aiheuttama haitta on 46 miljoonaa euroa

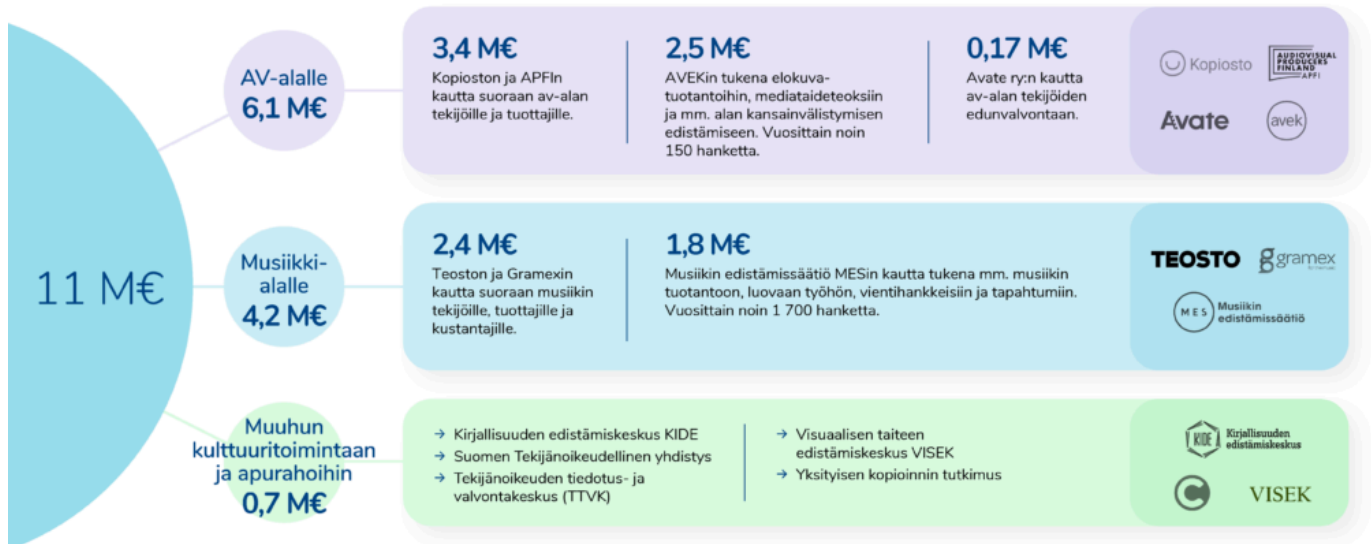
Hyvitys korvaa vain pienen osan yksityisen kopioinnin aiheuttamasta haitasta. CGI:n johtavan asiantuntijan, VTT Pasi Homin [tuore analyysi](#) paljastaa, että yksityisesti kopioitavien 210 musiikki- ja av-tiedoston **yhteisarvo on yli miljardi euroa**. Hyvin varovaisestikini arvioituna yksityinen kopioiminen aiheuttaa vuosittain **46 miljoonan euron haitan myyntien ja striimaustulojen menetyksenä**. On siis selvää, että budjettiesitykseen kirjattua 5,5 miljoonan euron korvausta ei voida pitää kohtuullisena korvauksena.

Kenelle hyvitys maksetaan?

Hyvitys maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain hyväksymän hyvitysvarojen käyttösuunnitelman mukaisesti **suorana hyvityksenä** teosten tekijöille ja esittäville taiteilijoille sekä **välillisenä hyvityksenä** tekijöille heidän yhteisiin tarkoituksiinsa. (Tekijänoikeuslaki §26)

- **Suorana hyvityksenä** maksettavat hyvitysvarat tilitetään av- ja musiikkialan tekijöille kuten esimerkiksi näyttelijöille, ohjaajille, muusikoille, säveltäjille ja sanoittajille. Tilitykset maksetaan tekijänoikeusjärjestöjen kuten Kopioston, Teoston ja Gramexin kautta. Monille korvaukset ovat tärkeä osa toimeentuloa, joka luovalla alalla muodostuu useista lähteistä.
- **Välillisenä hyvityksenä** maksettavat varat käytetään opetus- ja kulttuuriministeriön käyttösuunnitelman mukaisesti heidän yhteisiin tarkoituksiinsa – siis sellaisiin, jotka turvaavat luovan alan tulevaisuutta ja elinvoimaa ja varmistavat, että myös uutta kopioitavaa luovaa sisältöä syntyy. Näitä eriä ovat esimerkiksi AVEKin, Musiikin edistämissätiö MESin, kirjallisuuden edistämissätiö KIDEn sekä visuaalisen taiteen edistämiskeskus VISEKin kautta maksettavat tuet kautta maan. Esimerkiksi MESin jakamia apurahoja ovat saaneet tapahtumat yli 200 kunnassa. AVEKin tukia saa vuosittain noin 140 av-teosta

Yksityisen kopioinnin hyvitys jakautuu laajasti luovan alan ruohonjuuritasolle

Suomen järjestelmä on poikkeus Euroopassa – selvitys uudistustarpeesta käynnissä

Suomi on ainoa EU-maa, jossa hyvitys yksityisen kopioinnin hyvityksestä maksetaan valtion budjetista. Muissa maissa hyvitys **kerätään yrityksiltä** niin sanottuna laitemaksuna, joka on kytketty tallennuksen mahdollistavien laitteiden myyntimääriin.

Yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmän uudistamiselle on ollut jo pitkään huutava tarve. Tavoite oli kirjattu jo edellisen hallituksen ohjelmaan. Elokuussa 2024 [opetus- ja kulttuuriministeriö asetti selvityshenkilön](#) miettimään, voisiko hyvitysjärjestelmää uudistaa. Selvityksen määräaika on vuoden 2024 loppuun. Koska järjestelmän uudistaminen on tulossa, olisi erityisen tärkeää, ettei lakisääteistä korvausta lähdetäisi väliajalla leikkaamaan, vaan tehtäisi päätökset selvityksen perusteella.

Myös maailmalla hämmästellään

Yksityisen kopioinnin hyvitys ei ole suomalainen keksintö vaan sitä maksetaan kymmenissä maissa eri puolilla maailmaa. Eurooppalaiset ja kansainväliset luovan alan järjestöt ovat kummastelleet Suomessa tehtyjä päätöksiä yksityisen kopioinnin hyvityksen leikkauksesta. Suurimmat alan järjestöt CISAC, EVA, IFRRO, GESAC ja SAA ilmaisivat suuren huolensa Suomen tilanteesta lähettämällä julkisen [vetoomuksen Suomen hallitukselle leikkausten perumiseksi](#).

Järjestöt muistuttavat, että leikkaus heikentäisi luovan alan taloudellista merkitystä Suomen kansantaloudelle ja pitävät valitettavana, että Suomen hallitus haluaa vaikeuttaa kasvua ja uusien teosten luomista luovilla aloilla. Ne pyytävät Suomen hallitusta harkitsemaan uudelleen päätöstään puolittaa yksityisen kopioinnin hyvitys ja:

- Varmistamaan, että hyvityksen taso säilyy vähintään 11 miljoonassa eurossa, jotta tekijöiden toimeentulo ei vaarannu ja Suomi täyttää laillisen veloitteensa oikeudenmukaisesta hyvitysjärjestelmästä.
- Päivittämään yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmän vastaamaan EU-tuomioistuimen vaatimuksia ja yksityisen kopioinnin aiheuttamaa haittaa erityisesti digitaalisessa ympäristössä.

Yhteenveto: Hallituksen budjettiriihessä päätetty leikkaus yksityisen kopioinnin hyvitykseen on perusteeton ja tuhoisa kulttuuritarjonnalle ympäri Suomen

Vuodelle 2025 suunniteltu leikkaus on summaltaan raju, eikä sille löydy perusteita sen enempää lainsäädännöstä kuin tutkimustiedosta. Luovaa alaa se vahingoittaisi merkittävästi: kymmenien tuhansien tekijöiden korvaukset laskisivat ja kulttuurituotantoihin saadut tuet ja apurahat katoaisivat sadoista Suomen kunnista. Vaikutukset koronasta elpyvään kulttuurialaan olisivat katastrofaaliset ympäri Suomen.

Luovan työn tekijät ja yrittäjät sekä sen 14 jäsenjärjestöä edustavat yli sataatuhatta **luovan alan ammattilaista** Suomessa. Näkemyksemme on, että **perusteeton ja lainvastainen leikkaus yksityisen kopioinnin hyvitykseen tulee perua viimeistään eduskunnassa**. Koska ministeriö on käynnistänyt selvityksen hyvitysjärjestelmän uudistamisesta, hyvitys tulee säilyttää vakiintuneella tasolla uudistusprosessin aikana ja tehdä tarvittavat muutokset vasta uudistusten astuttua voimaan.